

מדד השלום – מרץ 2017

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

סקר מדד השלום הוקדש החודש לנושאי פנים וחוץ: במישור הפנימי בחנו את עמדות הציבור בוויכוח על עתיד השידור הציבורי ואת העדפותיו להרכב הממשלה אם יתקיימו בקרוב בחירות. במישור החיצוני שאלנו מה חושב הציבור על היוזמות של ממשל טראמפ לקידום פתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, מה צריכה להיות מדיניות ישראל כלפי סוריה על רקע החסות הניתנת לה על ידי רוסיה, ומהו מצבה הביטחוני והמדיני-דיפלומטי של ישראל.

הוויכוח על עתיד השידור הציבורי - רוב (53%) המרואיינים היהודים במדגם ענו בשלילה על השאלה "האם אתה מבין על מה המחלוקת בעניין תאגיד השידור הציבורי בין התומכים בהקמתו ובין המתנגדים לה" (41% אמרו שהם מבינים במה מדובר). בקרב המרואיינים הערבים 60% בעצם לא מבינים על מה המהומה.

מניעי נתניהו - באשר למניעיו של ראש הממשלה בפעילותו הנמרצת להכנסת "שינויים עמוקים" בשוק התקשורת, התפלגות התשובות חד משמעית יותר: רק מיעוט בציבור היהודי (28.5%) חושבים שראש הממשלה מונחה על ידי "הרצון להפוך את התקשורת בישראל מאוזנת ואיכותית יותר", שעה שרוב ברור (61%) מחזיקים בדעה שהניע אותו בעיקר "הרצון לחזק את השליטה הפוליטית שלו על התקשורת בארץ". פילוח של הציבור היהודי לפי מחנה מדיני-בטחוני מעלה כי הרוב בשמאל ובמרכז גורסים כי נתניהו מונע בעיקר מהרצון לחזק את שליטתו בתקשורת. לעומת זאת הימין חצוי, עם יתרון קל למי שסבורים כי בכוונתו להפוך את התקשורת מאוזנת ואיכותית יותר על פני מי שסבורים שהוא הונע על ידי שיקולים של שליטה פוליטית בתקשורת (בהתאמה, 46% ו-43%). בציבור הערבי רוב עצום (84.5%) חושבים שנתניהו מונע בעיקר על ידי רצונו לחזק את שליטתו בתקשורת.

התערבות הממשלה בתכני שידור ציבורי - רוב ברור בציבור (60% בציבור היהודי, 69% בציבור הערבי) חושבים שהממשלה אינה רשאית להתערב בתכנים ובמינויים במערכות השידור הציבורי אם היא מממנת אותן (35% ו-36%, בהתאמה, גורסים ההיפך). פילוח של הציבור היהודי לפי מחנה מדיני-בטחוני העלה כי בשמאל ובמרכז יש רוב נגד התערבות של הממשלה (בהתאמה, 94% ו-75%). בימין כמחצית מחזיקים בעמדה זו אבל 47% סבורים ההיפך, כלומר, שלממשלה מותר להתערב במינויים ובתכנים במערכות שידור הממומנות על ידי המדינה.

הממשלה המועדפת - רוב מכריע בציבור היהודי (כ-70%) היה רוצה שאם יתקיימו בעתיד הנראה לעין בחירות תקום כתוצאה מכך ממשלת ימין (34%) או ימין-מרכז (36%). מיעוט (24%) היה מעדיף ממשלת שמאל-מרכז (22%) או ממשלת שמאל (2%). דפוס דומה של תשובות, אך חד-משמעי יותר, מתקבל בשאלה לאיזו ממשלה יש סיכוי גדול יותר לקום אחרי בחירות אם אלה יתקיימו בקרוב: 81% מהמשיבים היהודים מעריכים שיש סיכוי גדול יותר לממשלת ימין (35%) או

ממשלת ימין-מרכז (46%), שעה ש-8% בלבד נותנים סיכוי גבוה יותר לממשלת שמאל-מרכז (7%) או ממשלת שמאל (1%). במילים אחרות, רובו המכריע של הציבור היהודי שואף להגמוניה של הימין ומאמין גם שהיא תימשך אם יהיו בקרוב בחירות חדשות. בציבור הערבי 58% מעוניינים שתקום ממשלת שמאל או שמאל-מרכז (26.5% אינם יודעים) אבל רק 10% מעריכים כי כך יקרה אם יהיו בחירות בעתיד הקרוב.

היש טעם לקיום בחירות בקרוב? ההעדפות שלעיל הן מן הסתם סיבה עיקרית לכך שהדעה הרווחת בציבור היהודי (69%) היא שאין הצדקה לקיים בחירות לכנסת בתקופה הקרובה. פילוח של המדגם היהודי לפי מחנה מדיני-בטחוני העלה כי בעוד שבמרכז ובימין יש רוב נגד קיום בחירות, השמאל חצוי בנושא. בקרב המרואיינים הערבים הדעה הרווחת (48%) הייתה דווקא כי בחירות בקרוב הן רצויות.

עבור מי יצביעו? ברוח דומה, רוב הציבור (53% בציבור היהודי ו-54% בציבור הערבי) בטוחים או חושבים שיצביעו לאותה מפלגה לה נתנו את קולם בבחירות האחרונות. יתירה מזו, היות שרוב מכריע בציבור היהודי מעדיף במקרה של בחירות חדשות שתקום ממשלת ימין או ימין-מרכז, יש לשער כי רובם של אלה בציבור היהודי שאינם מתכוונים להצביע למפלגה עבודה הצביעו בבחירות האחרונות, מעריכים שאם תתקיימנה בחירות בקרוב, הם יצביעו עבור מפלגה ימנית או מפלגת מרכז שתתמוך בממשלה בראשות הימין ולא במפלגת שמאל כזו או אחרת.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני בעידן טראמפ: המשכיות או שינוי? רוב גדול בציבור (75% בציבור היהודי ו-88% בציבור הערבי) אינם סבורים שההזמנה ששלח טראמפ לראש הרשות הפלסטינית אבו מאזן לביקור רשמי בבית הלבן היא סימן רע מבחינת ישראל ויחסיה עם ארה"ב. עם זאת, אצל היהודים הדעות חלוקות פחות או יותר שווה בשווה בין הסבורים שהנשיא טראמפ ימשיך במדיניות פתרון של שתי מדינות לשני העמים של קודמו, אובמה, לבין הגורסים שהוא לא ימשיך באותה מדיניות (בהתאמה 43% ו-41%). פילוח לפי מחנה מדיני-בטחוני של המדגם היהודי מעלה כי בשמאל ובמרכז יש רוב (57% בשני המקרים) הסבורים כי טראמפ ימשיך במדיניות אובמה בעניין זה אבל בימין הרוב (52%) חושב שלא כך יקרה. בציבור הערבי הרוב (58%) אינם סבורים שטראמפ ימשיך במדיניות קודמו.

חשש מהרחבת התנחלויות נגד עמדת ארה"ב - על רקע ההודעה המשותפת שפרסמו ישראל וארה"ב כי אין ביניהן הסכמה בעניין הבניה בהתנחלויות, הרוב בציבור היהודי (56%) חושבים או בטוחים כי הרחבת ההתנחלויות בלי הסכמה של הממשל האמריקני עלולה גרור תגובה כואבת כלפי ישראל. בעניין זה יש כיום תמימות דעים בין שלושת המחנות המדיניים-בטחוניים – השמאל, המרכז והימין. לעומת זאת, בציבור הערבי הרוב (63%) אינם צופים תגובה כואבת מצד ממשל טראמפ אם ישראל תמשיך בבנייה בהתנחלויות בניגוד לעמדת ארה"ב.

הזירה הסורית והמעורבות של רוסיה - על רקע המעורבות של רוסיה לטובת הנשיא אסד במלחמת האזרחים בסוריה, הדעה השכיחה בציבור היהודי (49%) היא שמעורבות זו מסוכנת

לישראל, שעה ש-37% חושבים ההיפך מכך. בציבור הערבי הרוב (60%) אינם חושבים שמעורבות זו של רוסיה מסוכנת לישראל.

למרות ההבדל הזה, רוב גדול הן בציבור היהודי (70%) והן בציבור הערבי (61%) אינם מעריכים שהתקיפה שביצעה ישראל לאחרונה בסוריה נגד שיירה שהעבירה נשק לחיזבאללה תביא לכך שרוסיה תתערב למניעת התקפות ישראליות נוספות. ברוח דומה, הציבור היהודי תומך באופן גורף (82.5%) בהכרזתו של ראש הממשלה נתניהו כי ישראל תמשיך לתקוף מטרות בסוריה אם הגופים המקצועיים הביטחוניים יעריכו שהדבר ישרת את בטחון ישראל. בציבור הערבי הרוב מתנגד לכך (63%).

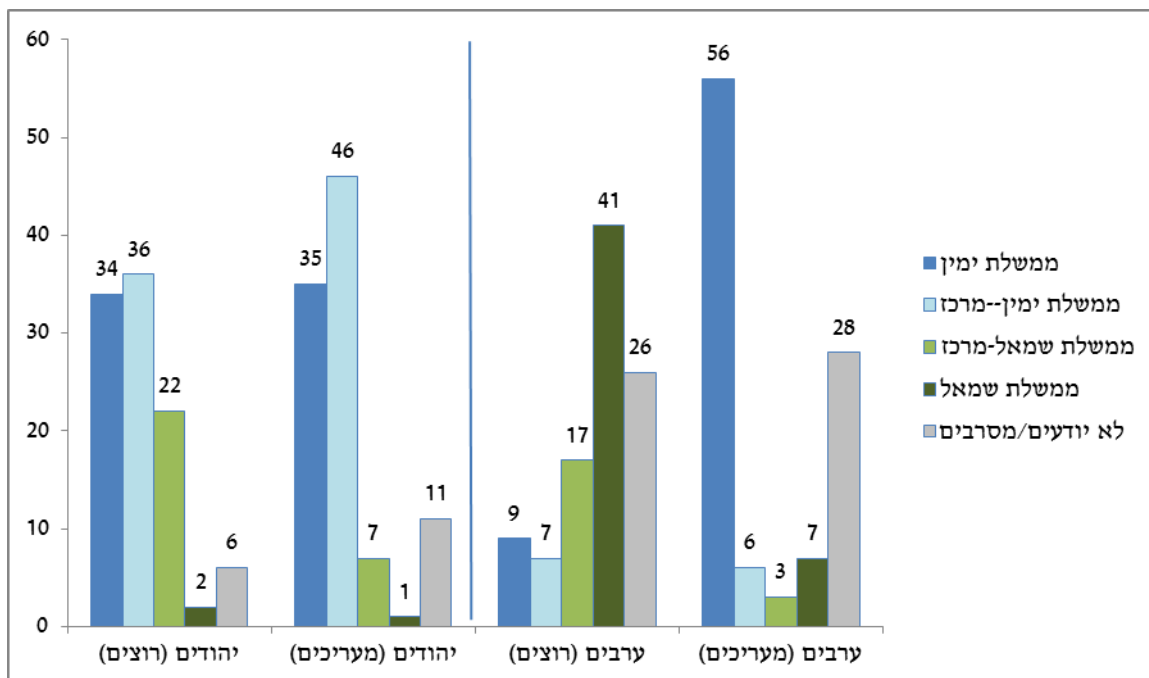
יחסי רוסיה-ישראל - רוב גדול (ציבור יהודי - 61%, ציבור ערבי - 67%) מגדירים את היחסים בין ישראל ורוסיה כטובים מאוד או די טובים. ככל הנראה כאן טמון ההסבר לסתירה כביכול בין ההערכה שהמעורבות הרוסית בסוריה מסוכנת לביטחונה של ישראל לבין התמיכה בהמשך ההתקפות על סוריה במידת הצורך. הציבור היהודי מאמין אפוא שהיחסים הטובים עם רוסיה יאפשרו לישראל להמשיך במדיניותה הנוכחית למרות התמיכה הרוסית באסד.

הסיכויים למלחמה עם סוריה - אופטימיות זו מסבירה כנראה את ההערכה הרווחת בציבור היהודי (67%) כי הסיכויים שבעתיד הנראה לעין תפרוץ מלחמה בין ישראל לסוריה הם נמוכים מאד או די נמוכים. בציבור הערבי שיעור גבוה עוד יותר (75.5%) מעריכים את הסיכוי למלחמה כזו כנמוך.

מצבה הביטחוני והמדיני-דיפלומטי של ישראל: הדעה הבאה לידי ביטוי ברבים מכלי התקשורת בדבר בידודה הבינלאומי של ישראל ופגיעותה הביטחונית אינה מחלחלת לדעת הקהל: כך, כ-50% מהציבור היהודי מגדירים את המצב הביטחוני של ישראל כטוב או טוב מאוד ועוד 35% מגדירים אותו כ"ככה ככה". מיעוט קטן בלבד (14%) מעריך שמצבה הביטחוני של ישראל הוא רע או רע מאוד. הערכת מצבה המדיני-דיפלומטי של ישראל אמנם פחות חיוביות, (31.5% מהיהודים מגדירים אותו כטוב או טוב מאוד ו-38% כ"ככה ככה"). אבל שוב רק מיעוט קטן (26%) סבור כי מצבה של ישראל בתחום זה הוא רע או רע מאוד.

מדדי המשא ומתן: 46.9 (יהודים: 45.4)

תרשים החודש: אם יתקיימו בעתיד הקרוב בחירות, איזו ממשלה היית רוצה שתקום אחריהן ולהערכתך לאיזו ממשלה יש סיכוי גדול יותר לקום אחרי בחירות אם אלה יתקיימו בקרוב? (%), יהודים וערבים)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 27-29 במרץ 2017, בקרב 600 מרואיינים (500 יהודים ו-100 ערבים), המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי. <http://www.peaceindex.org>